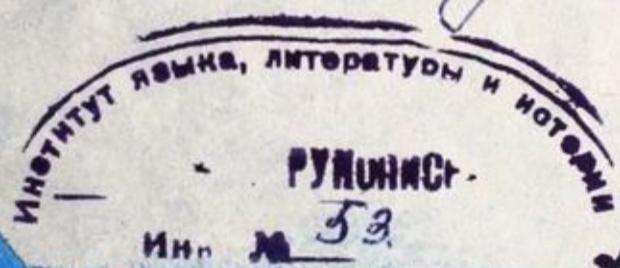

53

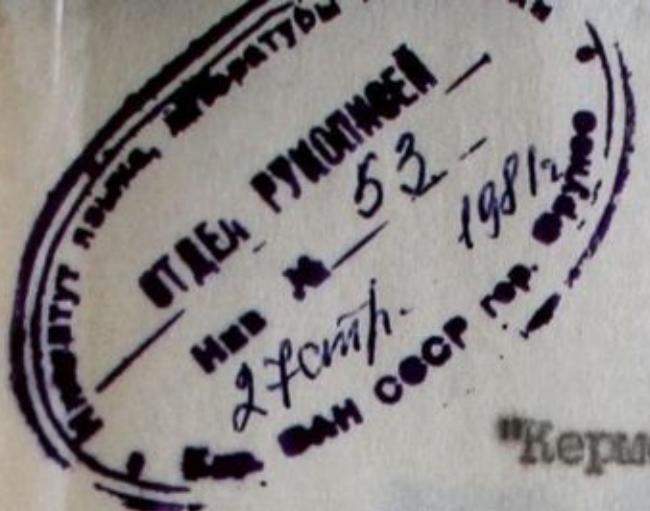
2015

Справки и анонсации
на производство
Маэго Космоса

1975г.

3

1

АННОТАЦИЯ

"Керме тоо", "Ала-Тоо" /Какшаал, Памир тоолору/
676 салтан турган, ыр менен жазылган чыгарма. Автору
Молдо Кылыч.

"Керме тоо"-ыр менен жазылган, поэма тибидеги
көлемдүү чыгарма. Ал чыгармасын өң башкы максаты, идея-
сы— кыргыз жеринин, тагыраак айтканда кыргыз тоолорунун
коозадугун, сулуулугун мактоо, даңазалоо.

Формалдуу турде алганды эскерилген чыгарма төрт
белгүчөндөн турат: 1/ киришүү, 2/ чыгармасын предметин
туадэн-түз баяндюү же суреттөө, 3/ жыныктык, тыянак 4/ чы-
гармасын ар кайсы жеринде суреттөлүп, баяндалып жаткан
окуяга байланыштуу берилген автордук жекече ой, пикир,
баяа, же лирикалык чегинту.

Киришүү белгүчесүндө автор өзүнүн ким экендиги,
чыгармаларын кийтил жазары тууралуу, тиғыл же бул чыгарма
кандай себеп, учурлар менен байланыштуу пайды болгондугу
жеринде кыскача баяндайт:

Ак кагазм алдында,
Кара сый калемим,
Капицеттен сөз кейсө
Катка кава саламын.

Кең Кочкордон аттанып,
Жолоочулап жургемүн,
Көрбөгөнүм көргөнде,
Аң-таң болуп калгамын" ж.б.

Чыгармасын туаден-түз баяндюү, суреттөө белгүчесүндө
кыргыз жеринин сулуу пейзажы, тоолорунун сүктанарлык карти-

Ч

2

насын, алесин, өсүмдүктер, жан-жаныбарлар дүйнестинүн көп
кырдау суреттерүү тартат. Кыргыз жеринин кен-байлыктарга
врашан, темир, сымап, коло, көз ж.б./ бай акендиги да
эң жогорку эмоционалдуу әргүү менен баяндалат.

Чыгарманын жыйынтык белгүчестидө автор угуучулар
менен кештөштөт, аларга ракмат айтат, өзүнүн дүйнеге,
турмушка, динге болгон көз карашын, түшүнүгүн бийдирбөт.
Жыйынтык белгүчө угуучуларга акыл-насаат, айтуу менен,
диалектика мотивинде, интонациясында бутет.

Ар кайсы жерлерде берилген лирикалык чегинүүдө,
чыгарманын иегизги багыт, максат, идеясын толуктоодо,
жардамчы, кемекчү, башкытооч материалдардан болгон автор-
дүйнекече ой -никир, тектап айтканда кыргыз жеринин
башкаларга салынтыргандагы сулуулугу, артыкчылыгы,
коюадугу баяндалат.

Ж.ТӨЛӨЕВ.

Болсун

31-май 1965-жыл.

МОЛДО КЫЛЫЧТЫН "КЫССА -И ЗИЛЗАЛЕ"

ДЕГЕН КАЗАЛЬНА

АННОТАЦИЯ

Молдо Кылыштын "Кысса -и Зилзале" деген чыгармасы Эшенин Арабаевдин редакциясы аркылуу 1911-жылы Казанды басылыш чыккан. Фондуда ал китептин бир нускасы бар эле, азыр жок. Фондуда анын толук змес фотокопиясы, орусча котормосу бар, инв. № 1873, бардыгы 448 жол ыр. Машинкага басылганы, инв. № 353. Китептин тили нағыз кыргыз тили змес. Ал кеаде орток тилде басып чыгарғандыктан, Кылыштын тилин өзгөрткендөй керунет.

Молдо Кылыштын "Кысса-И зилзале" деген казалы өзүнүн маамууну жагынан жанын "Канаттуу", "Чүй баяны" деген чыгармаларынан кескин турдө айырмалашып турат. Бул чыгармасы натуралисттик планда динге бааланыштуу жаылган.

1910-жылы Кеминде болгон жер титиреенү көрбесе да, ал женүндө ар кимден сурап, алдан бир топ кабардар болгондугун чыгармасында жазат. Ал жер титиреенүн кавабынан кандай кырсыктарга элдин учуралынын туура жазат, бирок ал бойдон калбай, динге катуу ишенүү натыйжасында андай аламатты кудайдын буйругуна альп барып такайт.

Тав бузулуп, таш кулап,

Жер жарылыш, жар нурап,

Ит буткөндүн баарысы

Улуп-унчул ^{алтучу} чуркурап,

Жан ~~жигчесу~~ келердей

Чочуп турдук ыркырап,

Кудай өзу сакласун,

Асман -же лер бузулуп

Китридил быркырап. Изв. № 353, 3-бет.

Жер титирееде болгон чындыкты жазуу менен, аны жок нерсеге байланыштырууну көздөйт. Анын айтканына Караганда ал айрым "хадистен окуган" экен, адамдардын шумдугунан жана күнөөлөр толғондуктан, жуз жылда бир ушундай болушу ыктымал экен. Ал мындай дейт:

Асмандалы Ай, Күнду

Бети жаун кир чалмак.

Адам заттын шумунан

Анти, шерти, убада

Баары кетти жалтайлап,

Эл кыңырды кожолор,

Гамал кылмай моллалар,

Адам акын кеп жеди

Турли, турли бенделер.

Кууланган жорук кебейду

Кудайдан башка ким билер?

Хадистен окуган бул сөзүм-

Адам бенде шумунан

Кара жер буйтуп тербелер Изв. № 357, 5-бет.

Бул чыгармасында Кылч болгон окуяны ошо калыбындай сыпаттап суреттеген. Сөздөрдү курч, так жана элестүү. Бирок, бардык кубулуш жаратылышын евгөрүшү негизинде амес, кудайдын жасап жаткан күчү аркылуу болгон сыйктуу айтылган. Ал ошол кеадеги бир көрүнүштүү мындайча так суреттеген:

Там жыгуулуп, таш тийсе,

Адамдын кайсы алы бар?